

§ 7. ЧАЛАВЕК НА ФОНЕ ГІСТОРЫІ

Васіль Сурыкаў.
Пераход Суворавы праз
Альпы (фрагмент)

Невядомы мастак.
Францішка Уршуля Радзівіл

Гісторыя любой дзяржавы — гэта чарада падзей, якія адбываюцца з удзелам многіх людзей. Кожны чалавек мае дачыненне да гісторыі. Ад таго, якія ўчынкі ён здзяйсняе, залежыць і яго роля ў гісторыі.

Гістарычныя асобы становяцца героямі літаратурных твораў, тэатральных пастацовак, кінафільмаў. Ім прысвечаны творы выяўленчага мастацтва і музыкі.

На палатне «Пераход Суворавы праз Альпы» рускага мастака Васіля Суворава адлюстраваны знакаміты палкаводзец і яго адважныя салдаты. Мы бачым простых воінаў, якія апынуліся ў складаных і нязвыклых для іх умовах высакагор'я. Самааддана пераадольваючы снежныя лавіны ў гарах Швейцарыі, Аляксандр Суворав вядзе за сабой армію на вялікую бітву. Ён натхняе воінаў на будучае змаганне.

У поўны рост адлюстрававу на партрэце прадстаўніцу шляхетнага роду невядомы мастак. Асабліваю ўвагу майстар звярнуў на паставу і шыкоўны строй Францішкі Уршулі Радзівіл. Прыцягнуць погляд да выявы вядомага дзеяча культуры мастаку дапамог буйны план і мінімальная колькасць дэталей. Большую частку палатна заняла постаць Францішкі Уршулі. На аднастайным

карычневым фоне яркай плямай майстар вылучыў пышны ўбор. А вогненныя драпіроўкі, нібы арэол, атачылі яе выразны стан.

Французскі скульптар Эцъен Марыс Фальканэ стварыў арыгінальны партрэтны вобраз імператара Пятра I. Назву «Медны коннік» помнік атрымаў дзякуючы аднайменнай паэме Аляксандра Пушкіна. У адрозненне ад большасці партрэтаў імператараў, створаных у XVIII стагоддзі, Эцъен Марыс Фальканэ адлюстроўвае цара ў свабоднай вопратцы, якая нагадвае і старажытнарымскі, і традыцыйны рускі касцюмы. Скульптар засяродзіў увагу на паставе Пятра I у сядле ўзнятага на дыбкі каня, які стаіць на вяршыні скалы. Упэўненая, гордая постаць імператара адлюстроўвае царскую волю, магутнасць, рашучасць.

Гісторыю пра полацкую княжну Рагнеду і яе сына Ізяслава адлюстравалі ў бронзавай скульптуры беларускі майстар Анатоль Арцімовіч. Легендарныя вобразы жонкі кіеўскага князя Уладзіміра і іх сына, які можна бараніць Рагнеду ад смерці, сталі адным з сімвалаў Заслаўя. У двухфігурнай кампазіцыі скульптар адлюстравалі і проціборства, і пакорлівасць. Далікатнаму вобразу босай маці, пазбаўленай эмоцый, супрацьстаіць валявы, ваяўніча настроены вобраз яе сына.

Эцъен Марыс Фальканэ.
Медны коннік
(Расія)

Анатоль Арцімовіч.
Помнік Рагнедзе
і Ізяславу
(г. Заслаўе, Беларусь)

Сяргей Селіханаў.
Нескароны чалавек
(в. Хатынь, Лагойскі р-н,
Беларусь)

Сілу духу, стойкасць і мужнасць беларускага народа па-майстэрску перадаў у манументе «Нескароны чалавек» менамалы чалавек комплексу «Хатынь» скульптар Сяргей Селіханаў. Аўтар манумента паказаў жадлівую эмоцыю бацькі, які трымае сына, памерлага ў яго на руках.

Уварваўшыся ў вёску, фашысцкія захопнікі сагналі ўсіх жыхароў Хатыні ў гумно і падпалілі яго. У страшным полымі зажива згарэлі мірныя людзі. Ацалелі толькі некалькі чалавек: дзве дзяўчыны, два хлопчыкі і адзін мужчына — каваль Іосіф Камінскі. Менавіта яго вобраз застаўся ў бронзе на стагоддзі як сімвал непераможнасці і адвагі чалавека перад жорсткасцю вайны.

Кіраўнікі дзяржаў, палкаводцы, дзеячы культуры і звычайныя людзі... Мастакі часта прысвячаюць ім шматлікія творы. А мы дзякуючы майстрам мастацтва можам больш даведацца пра гісторыю, у тым ліку пра гісторыю свайго роднага краю.

ПЫТАННІ І ЗАДАННІ

1. Падзяліцеся сваімі ўражаннямі ад гістарычных партрэтаў, прадстаўленых у параграфе і электронным дадатку. На якія чалавечыя якасці гістарычных асоб звярнулі ўвагу майстры мастацтва?
2. Разгледзьце манумент «Нескароны чалавек». Чаму скульптар даў помніку менавіта такую назву? Складзіце спіс слоў, якія характарызуюць вобраз, адлюстраваны ў скульптуры.

ТВОРЧАЯ МАЙСТЭРНЯ

3. Гістарычныя падзеі з'яўляюцца часткай жыцця сучасных людзей. Цікавыя мерапрыемствы, навуковыя сенсацыі, мастацкія адкрыцці,

спартыўныя дасягненні... Сёння мы штодня сутыкаемся з разнастайнасцю інфармацыі, якая хуткім часам стане часткай гісторыі. Падумайце і самастойна зрабіце высновы па тэме параграфа згодна з планам:

- Назавіце імёны гістарычных асоб, чые здзяйсненні вам цікавыя.
- Пералічыце імёны сучаснікаў (навукоўцаў, дзеячаў культуры, спартсменаў і інш.), учынкi якіх выклікаюць у вас павагу.
- Назавіце гістарычныя падзеі, якія вы хацелі б убачыць у творах мастацтва.
- Якім гістарычным асобам вы паставілі б помнік у вашым горадзе, пасёлку? Чаму? Якое значэнне ў гісторыі вашага рэгіёна маюць выбраныя вамі героі?
- Выканайце эскіз гэтага помніка алоўкам. Дзе б вы размясцілі манумент?

§ 8. ЧАЛАВЕК І ПРАЦА

Праца ўпрыгожвае чалавека. Чалавек, які якасна выконвае працу, заслугоўвае павагі і пашаны. Адказны чалавек творыць дабро. Бо ад таго, як будзе зроблена яго праца, часта залежаць лёсы іншых людзей.

Тэма працы ў мастацтве цесна звязана з адлюстраваннем людзей розных прафесій. Але мастак не проста паказвае нам працоўнага чалавека, ён надае ўвагу абставінам і прыладам працы. А вось партрэтныя рысы чалавека — твар, міміка — нярэдка адыходзяць на другі план.

Гюстаў Курбэ.
Драбільшчыкі
камянёў

